

**ศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี
ของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา**
**A STUDY OF SĀRĀNIYADHAMMA S' APPLICATION TO PROMOTE THE
UNITY OF PEOPLE AT KONBURI DISTRICT, NAKHON
RATCHASIMA PROVINCE**

พระอธิการอัษฎิษฐ์ จิตธมโม (รายนะสุข)^๑

ดร.เสฐียร ทังทองมะดัน^๒

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาสภาพสังคมของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา (๒) เพื่อศึกษาหลักสาราณียธรรมในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และ (๓) เพื่อศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความต้องการปัญหาความสามัคคีเกิดจากการมีรายได้ที่ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ แลพหมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในอัตราสูง กว่ารายได้เป็นสาเหตุมาจากประชาชนไม่มีที่ดินในการประกอบอาชีพการไม่มีงานทำเนื่องจาก ได้รับการศึกษา และการอบรมต่ำเพราะไม่มีโอกาสที่จะเลือกอาชีพที่ดีได้ นอกจากอาชีพที่ต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ทำให้มีรายได้น้อยไม่สามารถที่จะมีเงินออม

แนวคิดและทฤษฎีของสาราณียธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่อยู่ร่วมกัน หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน คือผู้ประพฤติธรรมเหล่านี้ย่อมเป็นเหตุให้ระลึกถึงความดีทำต่อกันเป็นที่เคารพนับถือของผู้อื่น และสมานสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะไว้ได้ หลักธรรมที่สนับสนุนหลักสาราณียธรรม มีอยู่ ๒ ประการ ได้แก่ (๑) มิตรแท้ ๔ และ (๒) กัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งทำงานสอดคล้องเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้หลักสาราณียธรรมทำงานได้ประสบความสำเร็จ

การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา การใช้หลักสาราณียธรรมพัฒนาส่งเสริมความสามัคคีพึงปฏิบัติตามหลักสิกขา ๓ ประการ คือ ๑) การพัฒนากาย ๒) พัฒนาศีล คือการควบคุมทางกาย วาจา ๓) พัฒนาจิตใจ คือ กา

^๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

^๒ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รรมทำจิตใจให้มีคุณสมบัติที่ดั่งามพร้งพร้อมใน ๒ ด้าน คือ (๑) ด้านความดั่งาม เช่น มีเมตตา มีความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นมิตรไมตรีต่อคนรอบข้าง มีความกรุณาคิดช่วยเหลือเมื่อเห็นคนอื่นมีความทุกข์มีสัมาคารวะ เป็นต้น (๒) ด้านความแข็งแกร่ง เช่นจิตใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ เป้าหมายที่วางไว้มีสติ (รู้จักยับยั้งชั่งใจ) มีวิริยะ (ความพากเพียร) มีขันติ (ความอดทน) มีสมาธิ (ความตั้งมั่นแห่งจิต) มีสัจจะ(ความจริง) เป็นต้น

คำสำคัญ หลักสาราณียธรรม, ความสามัคคี, ประชาชนอำเภอครบุรี

Abstract

This research aims were 1) to study social state of people at Konburi District Nakhon ratchasima province 2) to study the Saraniyadhamma doctrines in Theravada Buddhism and 3) to study Saraniyadhamma Doctrines for promotion the unity of people at Khonburi District Nakhon Ratchasima province

The result s of study were found that social state conflicting happened from the need of the unity problem; their income were not enough for living and expenditure increased in the high rate than income. The causes werer People did not have land for occupation, unemplovment due to lack of education and training. There were no chance to select a good job. Except labor and they have got low income and no saving money

The concept and doctrines of the Saraniyadhamma doctrines in Theravada Buddhism made each other remember. One who followed these Dhamma caused to remember good deed each other, respected to the other and unity in the group. There were Dhamma doctrines to promote Saraniyadhamma doctrines i.e. true friends 4 and Kalayanamittadhamma 7 which its in accordance with the factor to support Saraniyadhamma success. Saraniyadhamma's application to promote people's unity at Khonburi District Nakhon Ratchasima province to promote the unity, one should practices the Threefold Training as follows -1.) Physical development 2.) Moral development i.e. control of body and verbal 3.) cultivation of the heart i.e. create the mind to have the two Qualifications. 1. Goodness aspect, suchas, loving – kindness, courtesy, friendly people around you, compassion by helping one who had suffered and to have respect etc. 2. Strength aspect, such as, resolute mind according to the target, mindfulness (know restraint), patience, meditation and truthfulness etc

Keywords : SĀRĀNIYADHAMMA ,APPLICATION TO PROMOTE ,PEOPLE AT KONBURI DISTRICT

๑. บทนำ

มนุษย์และสังคมเป็นสิ่งที่คู่กันเนื่องจากมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคมไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง นับตั้งแต่มีครอบครัว และรวมกันเป็นหมู่บ้านจนเป็นสังคมกลุ่มใหญ่ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะต่างๆ เพราะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สังคมของมนุษย์นั้นประกอบด้วยคนทุกเพศ ทุกวัยที่มารวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก มีความรู้สึกที่สอดคล้องกัน มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตร่วมกันทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการติดต่อกัน เมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นมนุษย์จึงต้องวางระบบความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคม โดยการจัดระเบียบสังคมให้แต่ละสถาบันทางสังคมปฏิบัติหน้าที่หรือแสดงบทบาทของตนให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้สังคมดำรงความเป็นปึกแผ่นมั่นคง บางครั้งกลุ่มคนก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ปัญหาการละเมิดสิทธิปัญหาความขัดแย้ง แย่งสถานที่ทำกิน แย่งแผ่นดินกันอยู่อาศัย เป็นต้น^๓

สังคมไทยนั้นปัจจุบันมีเสรีในการแสดงสิทธิ และเสรีภาพเกินความจำเป็นมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจึงก่อให้เกิดการแตกแยกความขัดแย้งอาจเริ่มที่ทัศนคติทางความคิดที่แตกต่างกัน ทางลัทธิความเชื่อ หรือแม้แต่การดำเนินชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทมากมายในสังคมจนบางครั้งลุกลามกลายเป็นคดีความในชั้นศาลในที่สุด การแตกความสามัคคีของคนไทยสาเหตุมาจากการอ้างความเป็นประชาธิปไตยและความอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นข้ออ้างในการปฏิบัติ และประทุรกังวัลทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหลายครั้งได้ขยายวงกว้างจนนำไปสู่การต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรง ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นเหตุให้ประเทศชาติขาดความมั่นคง^๔

สถานภาพสังคมไทยและบทบาทของคนในสังคมไม่แตกต่างกันมากนัก มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นมีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือผู้อาวุโส มีค่านิยมเรื่องคุณความดีนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประพฤติปฏิบัติตนในสังคม ความเมตตา กรุณา การแบ่งปันการทำความดี การสงเคราะห์ อนุเคราะห์เมื่อเกิดมีภัยพิบัติต่าง ๆ คุณธรรมที่แสดงออกด้วยการประพฤติตามหลักธรรมย่อมก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่ชน ปัจจุบันสังคมไทยแข่งขันกันพัฒนาด้านวัตถุ ยิ่งพัฒนา และเจริญมากแค่ไหนเหมือนสิ่งเหล่านั้นจะทำให้คนไทยเหินห่างจากศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมไทย ปัญหาของสังคมไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นเพราะห่างไกลจากศีลธรรม แม้ในปัจจุบันจะรณรงค์ให้เห็นความสำคัญแต่เหมือนไม่ได้ปลูกฝังคุณธรรม และศีลธรรม ทุกวันนี้สังคมบางส่วนมักจะยอมรับความเลิศจิต ตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม และวัตถุนิยม ขาดความภูมิใจในความเป็นไทย ขาดความรัก และความผูกพันกับท้องถิ่น คนในสังคมเริ่มย่อท้อต่อการหยิบน้อมใจ และความเอื้อเฟื้อให้แก่ผู้อื่นในสังคม

^๓ ทศนีย์ ทองสว่าง, **สังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^๔ มานพ ญามศรี, **คนไทยสมัยก่อน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: เลิฟและลิฟ เพรส จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔-๑๕.

ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้คนแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น หากบุคคล และสังคมเจริญเพียงด้านวัตถุแต่ขาดศีลธรรมสังคมก็ขาดความสงบสุข สังคมไทยจะน่าอยู่อาศัยหากช่วยกันแก้ไขบางสิ่งบางอย่างรักษาสิ่งที่ดีไว้ และพัฒนาสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันของคนเป็นจำนวนมากในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนในสังคมใดก็ตามอาจจะมีความขัดแย้งหรือมีการกระทบกระทั่งเกิดขึ้นบ้าง ทั้งในด้านความคิด การพูด การกระทำ เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานการศึกษา และได้รับการอบรมทางจิตใจที่แตกต่างกันแม้ว่าในสังคมนั้นๆ จะมีกฎ กติกา หรือระเบียบวินัยไว้คอยควบคุมก็ตาม^๕ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน เพียงแต่ทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข หากทุกคนร่วมมือกันด้วยการขานรับเรียกร้องให้ใช้วิธีปฏิบัติด้วยสันติวิธีทุกรูปแบบ

ในทางพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ทุกคนในสังคมมีความสามัคคีต่อกัน แม้ในส่วนวินัยก็ทรงสอนให้มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในหมู่สงฆ์พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้พระภิกษุสงฆ์ประชุมกันทุก ๑๕ วัน พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย วันอุโบสถนี้มี ๒ วัน คือวัน ๑๔ ค่ำ และวัน ๑๕ ค่ำ การทำอุโบสถใดพร้อมเพียงกัน โดยชอบธรรม การทำอุโบสถเช่นนั้นพึงทำ และเราอนุญาตการทำอุโบสถเช่นนั้น เพื่อร่วมกันลงอุโบสถฟังสวดพระปาฏิโมกข์อันเป็นระเบียบข้อปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ แต่เมื่อใดก็ตามที่สงฆ์เกิดความไม่เข้าใจกันก็ทรงอนุญาตให้ร่วมกันลงอุโบสถก่อนกำหนดเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกันและกัน ไม่ปล่อยให้ความไม่เข้าใจสะสมพอกพูนจนกลายเป็นความขัดแย้งขึ้น ในคณะสงฆ์เรียกวันนั้นว่า “วันสามัคคีอุโบสถ” ในตอนท้ายปาฏิโมกข์ พระพุทธองค์ทรงย้ำเตือนพระสงฆ์สาวกถึงความสามัคคีของหมู่คณะทุกครั้งว่า “ตัตถะ สัพเพหเว สะมัคเคหิ สัมโมทะ มาเนหิ อวิระทะ มาเนหิสิกขิ ตัพพันติ ฯ” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลายทั้งปวง นั้นแล พึงมีความสามัคคีปรองดองกัน เป็นผู้ชื่นชมด้วยดีอยู่ เป็นผู้ไม่วิวาทอยู่ศึกษาในพระปาฏิโมกข์นั้น ดังนี้” พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงแก่ภิกษุบริษัททั้งหลายผู้พร้อมเพรียงกัน”^๖ ในส่วนแห่งหลักธรรม พระพุทธองค์ก็ทรงสั่งสอนให้มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ดังธรรมภาษิตที่ว่า สุขา สังขัสสะสามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข ได้แก่ ความสามัคคีเพราะความสามัคคีเป็นปัจจัยแห่งความสุข ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข และการอนุเคราะห์ซึ่งหมู่ผู้พร้อมเพรียงกันให้เกิดสุข ผู้ยินดีแล้วในหมู่ผู้พร้อมเพรียงกันตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่พลาดจากธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ ย่อมบันเทิงในสวรรค์ตลอดกาล เพราะกระทำให้หมู่คณะมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกัน^๗ เมื่อทุกคนในสังคมไทยหวังที่จะให้สังคมไทยมีความสุข จำเป็นต้องน้อมนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะหลักสารณียธรรมเพื่อเป็นฐานที่มั่นคงในตนเพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมไทย

^๕ แสวง อุดมศรี, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓),

^๖ วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓๖/๒๑๓.

^๗ ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๑๙/๓๖๓.

สภาพภาพของสังคมไทยในปัจจุบันกับเมื่อครั้งในอดีตแตกต่างกันมาก ย้อนหลังไปเมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ในน้ำยังมีปลา ในนาอุดมไปด้วยข้าว ในป่ามีพืชผัก มีผึ้ง ให้ชาวชนบทในหมู่บ้านได้ทำมาหากินได้อย่างไม่เดือดร้อน และไม่ต้องซื้อเพียงแต่มีความขยันในการทำมาหากินเท่านั้น การครองชีพก็เป็นอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน มาในสมัยปัจจุบันทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วไม่หยุดนิ่ง การทำมาหากินต้องพึ่งเครื่องจักรกล คนก็ไม่มั่งคั่ง การทำไร่ ทำนา ต้องใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงทำให้สัตว์ เช่น ปลา ปู หอยและกุ้งซึ่งชาวไร่ ชาวนา จับมาทำอาหารเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ปัจจุบันไม่มีภาพเหล่านั้นในอดีตเหลืออยู่ให้เห็น เพราะสารเคมีและยาฆ่าแมลง หัวเผือกหัวมันที่เคยมีก็หมดไป ไม้ไผ่ หรือกอไผ่ซึ่งเป็นไม้สารพัดประโยชน์ก็หมดไปด้วย เมื่อชุดลากล้อกลองรถแทรกเตอร์ได้ทำลายต้นไม้หมดไปเพียงไม่กี่ชั่วโมง นี่คือการแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบันของสังคมชนบทไทย ส่วนสังคมเมืองก็มุ่งเน้นพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ทันข้อมูลข่าวสารในโลกดิจิทัล^๔ สภาพภาพของสังคมไทยปัจจุบันมีเสรีภาพเกินขอบเขต มักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ความขัดแย้งอาจเริ่มที่เจตคติทางความคิด ทางลัทธิความเชื่อหรือแม้แต่การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุให้เกิดข้อพิพาทมากมายในสังคมกลายเป็นการแตกความสามัคคีของคนไทย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหลายครั้งทำให้ประเทศชาติขาดความมั่นคงซึ่งแต่ก่อนนั้นสังคมไทยเคยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักความสามัคคีกันฉันท์พี่น้อง และก็ยังอยากเห็นทุกคนกลับมาสามัคคีกันเหมือนเดิม ดังนั้น ต้องการความเป็นหนึ่งเดียวของผู้คนในสังคมด้วยการรวมพลังกันปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามหลักการ ข้อบังคับ กติกา และศีลธรรม สิ่งที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนสังคมไทยให้เดินหน้าไปสู่ความสามัคคี คือ ทุกคนใช้ปัญญาในการทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ดำรงมั่นในความจริงที่รู้ชัดด้วยปัญญา มีการสละสิ่งทั้งหลายอันผิดพลาดจากความจริงเสียได้ และใช้วิถีทางสันติระงับโทษข้อขัดข้องมัวหมองุ่นวายทำจิตใจให้สงบได้ถือความสามัคคีเป็นใหญ่ย่อมส่งผลให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนและสังคมอย่างแท้จริง

อำเภอครบุรี อำเภอครบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด ๑๘๑๖.๙ ตารางกิโลเมตร พื้นที่บริเวณตอนล่างของครบุรีเป็นทิวเขาสูงอยู่ในแนวเทือกเขาสนกำแพงพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน และ "ป่าสงวนแห่งชาติป่าครบุรี" ส่วนบริเวณตอนบนของครบุรีเป็นที่ราบสูงลาดเอียงคล้ายแนวลูกคลื่น โดยมีบางส่วนเป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดเล็ก มีลำน้ำแซะ และลำน้ำมูล ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักที่ไหลหล่อเลี้ยงในอาณาบริเวณที่ราบลุ่มมีประชากรประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และปัญหาของคนครบุรีส่วนใหญ่ขาดความสามัคคีในการปฏิบัติร่วมกัน และที่สำคัญยังขาดการช่วยเหลือซึ่งกัน ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านศาสนาและเศรษฐกิจต่อกันได้

อำเภอครบุรี เดิมมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกระโทก หรืออำเภอโชคชัยในปัจจุบัน โดยได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งขณะนั้นมีเขตการปกครองรวม ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลแซะ ตำบลจรเข้หิน และตำบลสระตะเคียน เรียกว่า "กิ่งอำเภอแซะ" เนื่องจากที่ตั้งของที่ว่าอำเภอ อยู่เขตหมู่บ้านแซะ ตำบลแซะ ต่อมาในปี พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้รับการยกฐานะ

^๔ ถวิล ธาราโกชน, จิตวิทยาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๕๕),

ขึ้นเป็นอำเภอ และได้ชื่อว่า "อำเภอครบุรี" โดยรวมพื้นที่กิ่งอำเภอชะแอม กับตำบลครบุรีที่แยกมาจากกิ่งอำเภอสะแกราช เนื่องจากกิ่งอำเภอสะแกราชถูกยุบให้ไปรวมกับอำเภอปักธงชัย สำหรับคำว่า "ชะ" เป็นภาษาพื้นเมือง ส่วนภาษาไทยคือคำว่า "แฉะ" ซึ่งแปลว่า เปียก หรือชุ่มน้ำอยู่เสมอ จากการบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่างๆ ได้รับการบอกเล่าว่า การที่ได้ชื่อว่า "บ้านชะ" นั้นมาจากสภาพของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ต่ำและมีโคลนตมอยู่ทั่วไป ชาวบ้านจึงเรียกว่า "บ้านชะ" คำว่า "ครบุรี" กร่อนมาจากคำว่า สาครบุรี ซึ่งแปลว่า เมืองต้นน้ำ หรือเมืองสายน้ำ เพราะมีควณน้ำน้อยใหญ่หลายสาย จึงเรียกว่า "เมืองสาครบุรี" ต่อมาคำว่า "สา" กล่อนหายไปเหลือเพียงคำว่า "ครบุรี" มาตราบนทุกวันนี้^๙

สภาพพื้นฐานทางสังคม โดยเฉพาะพื้นฐานด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อสภาพด้านสังคมของชาวอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะส่งผลสภาพด้านการใช้หลักธรรมสราณียธรรม ได้แก่ สภาพด้านการจัดกิจกรรม และสภาพด้านการพัฒนาทางสังคม ในการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานของชาวอำเภอครบุรี คือ สภาพความสามัคคีของคนในชุมชน และที่พบปัญหาหลักๆ ได้แก่ (๑) สภาพด้านความเป็นอยู่ (๒) สภาพทางด้านการเมือง และ (๓) สภาพด้านการประกอบอาชีพ พบว่ายังไม่มีมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของโมเดลที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นแนวทางแต่อย่างใด ทำให้ส่งผลต่อความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต ตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงกล่าวไว้ว่าคำว่า ประองตอง คำว่า สามัคคี สำคัญมาก ต้องมาหาทางที่ ที่มารวมประองตองได้ แต่ว่าที่เป็นอย่างนี้ คน ๒ คน ความคิดไม่เหมือนกัน มิไม่เหมือน มีให้เหมือนกันไม่ได้ คน คนแต่ละคนมีความคิด ต่างกันมีแนวชีวิตคนละอย่าง ได้เรียนรู้มาคนละอย่าง ได้มีประสบการณ์มาคนละอย่าง แต่ว่าถ้ามาสามัคคีนานี้จะ เชิงปฏิบัติการก็จะสำเร็จได้ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในการพัฒนาบุคคลโดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการทำงานร่วมกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาความสามัคคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อศึกษาสภาพสังคมของประชาชน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาหลักสราณียธรรมในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาการใช้หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา การอยู่ร่วมกันในสังคมครอบครัว และสังคมทั่วไป ส่วนข้อมูลหลักธรรมทางวิชาการในรูปแบบงานวิจัยนี้จักสามารถแยกเป็นประเด็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์วิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมในการอยู่

^๙ แหล่งที่มา, ออนไลน์, ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งสุขาภิบาลชะแอม อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา" <https://th.wikipedia.org/wiki/> เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ร่วมกัน และเป็นแบบแผนในการประยุกต์หลักสารานุกรมธรรมในการส่งเสริมความสามัคคีได้อย่างกลมเกลียว และเหมาะสมกับสภาพของประชาชนอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพสังคมของประชาชน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา
๒. เพื่อศึกษาหลักสารานุกรมธรรมในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อศึกษาการใช้หลักสารานุกรม

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวินิจฉัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้จัด เก็บรวบรวม จากเอกสาร (Documents) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการศึกษาวินิจฉัยดังนี้

๑. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิคือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ และตำราเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งจะมุ่งเน้นศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องความกตัญญู กตเวที ตลอดจนสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายมาประกอบวินิจฉัยครั้งนี้

๒. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิคือ คัมภีร์ อรรถกถา หนังสือเอกสาร ตำรา วิชาการและงานวิจัย สื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๓. จัดทำแบบสัมภาษณ์นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบด้านโครงสร้าง และเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ในเรื่อง “การศึกษาวินิจฉัยหลักสารานุกรมธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา” ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน มีดังนี้

๑) พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตและดุสิตบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๒) พระยุพธนา อธิจิตโต, ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๓) ดร. สิริภพ สอนคง ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๔. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๐ คนด้วยตนเองและทำการ สัมภาษณ์บันทึกภาพ และเสียงพร้อมจดบันทึก

๕. นำแบบสัมภาษณ์มาสรุป

๖. นำข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสรุป และการวิเคราะห์ข้อมูล เอกสาร นำเอกสารหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์พรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

๗. สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการศึกษา

๔. สรุปผลการวิจัย

๔.๑ สภาพสังคมของประชาชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ก. สภาพพื้นฐานทางสังคมของประชาชน สภาพพื้นฐานทางสังคมของประชาชน โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทหน้าที่ของครอบครัวของชาวอำเภอครบุรี มีการทำหน้าที่ของครอบครัวที่จะดูแลความต้องการ และพัฒนาคุณภาพของสมาชิกอย่างเอนเอียงรวม ได้แก่ ดานเศรษฐกิจ ดานความпенอยู่ ทั้งร่างกายและจิตใจ ดานการพัฒนาปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่ดีเป็นแหล่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมสภาพสัมพันธ์ภายในครอบครัวสภาพด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา สภาพการขาดแคลนที่ดินเพื่อใช้ทำกิน และสภาพของการขาดความสามัคคี

ข. สภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ประชาชนในชุมชนซึ่งอยู่รอบ มีความคาดหวังต่อตัวผู้นำชุมชน คาดหวังต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานจากภาครัฐ หรือท้องถิ่น เพราะขอเท็จจริงที่ปรากฏคือ ประชาชนในพื้นที่คาดหวังว่าจะได้รับการบริการขั้นพื้นฐานจากภาครัฐส่วนงานท้องถิ่นก็พยายามจะดูแล อย่างที่ชาวบ้านมีความต้องการ อาจจะไม่ครบทุกหลังเรือนก็ตามมีการเลือกปฏิบัติต่อแต่ละหลังแบบไม่เสมอภาคกันหรือไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ประชาชนบางกลุ่มคาดหวังว่า ผู้นำชุมชน เจาหน้าที่ของรัฐพร้อมที่จะให้ความยุติธรรม และความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นไม่ยึดติดในระบบพวกพ้องแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมีการเอื้อประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ให้กับพวกพ้องของตนเองก่อนที่จะให้ประชาชนบางส่วนได้ทราบจึงเป็นสวนสำคัญในการทำลายความคาดหวังของประชาชนที่เป็นชาวบ้านที่ยากจน

ค. ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งในชุมชน ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน จากประวัติและบริบทหรือสภาพแวดล้อมของชุมชน ประชาชนบางส่วนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตาดัดขัดปัญหาในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวกับแนวเขตที่ดิน ทั้งนี้แม้กระทั่งฝ่ายเจ้าหน้าที่เองก็ยังลำบากใจในการให้การช่วยเหลือ ประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้น ประเด็นนี้เป็นปัญหาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ได้แก่ คนรุ่นใหม่ของประชาชนในชุมชนนี้เมื่อมองเห็นบรรพชนมีปัญหาในเรื่องที่อยู่ที่ทำกิน บางส่วนจึงได้ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมหันไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น คงเหลือแต่คนรุ่นเก่าบางส่วนที่ยังดำเนินอาชีพเกษตรกรรมเหมือนเดิมด้วยความคุ้นชิน เพราะในปัจจุบันนั้นเยาวชนที่มีความอดทนน้อย ความคิดโลภ คิดอยากใหญ่ จิตใจแคบ คนรุ่นใหม่บางส่วนก็เริ่มดิ้นรนหาทางแอบตอเดิมที่อยู่อาศัย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมน้อย และความขัดแย้งด้านการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครบถ้วนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะในระดับโครงสร้างของป่าไม้เขต เช่น ระเบียบ กฎ เกิดผลกระทบต่อภาคประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึง จนข่าวสารสับสนสร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ภาคประชาชน และปฏิเสธการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของภาครัฐที่จัดขึ้น

๔.๒ หลักสาราณียธรรมในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

หลักที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาทในแง่ที่จะทำให้ประชาชนภายในชาติและสังคมอยู่กันด้วยความสามัคคีกลมเกลียวทำให้เป็นเอกภาพเรียกว่าหลักสาราณียธรรมซึ่งเป็นหน้าที่หรือข้อปฏิบัติที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมซึ่งมีองค์ประกอบไปด้วยหลัก ๖ ประการด้วยกัน คือ ๑) จะต้องมีความเมตตาการุณยธรรมคือการแสดงออกถึงความเมตตาทางกายแก่เพื่อนในสังคมเดียวกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ช่วยเหลือกิจธุระของหมู่คณะด้วยความเต็มใจแสดงอาการกิริยาสุภาพเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๒) จะต้องมีความเมตตาจริยธรรม คือ การแสดงออกถึงความเมตตาปรารถนาดีต่อกันทางวาจาต่อเพื่อนร่วมสังคมประเทศชาติเดียวกัน เช่น การช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์แนะนำสั่งสอนตักเตือนในทางที่ถูกที่ควรด้วยความปรารถนาดีกล่าววาจาสุภาพเป็นประโยชน์อ่อนหวานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓) จะต้องมีความเมตตาโมกขธรรม คือ การตั้งจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อนร่วมสังคมร่วมหมู่คณะเดียวกันมีจิตปรารถนาดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันมองกันในด้านดีไม่มีความระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน ๔) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายแม้ว่าจะเป็นสิ่งของเล็กน้อยแต่เป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรมก็ไม่ควรหวงไว้แต่ผู้เดียวนำมาให้ได้มีส่วนร่วมบริโภคใช้สอยร่วมกัน ๕) ศีลสามัญญตา คือ จะต้องมีความประพฤติเสมอเหมือนกับบุคคลที่ร่วมในสังคมหมู่เดียวกันไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะเคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม ๖) ทิฐิสามัญญตา คือ จะต้องมีความเห็นที่ตรงเสมอเหมือนกับผู้อื่นในสังคมเดียวกันมีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการที่จะนำไปสู่การจัดปัญหามิใช่เป็นความเห็นที่ก่อให้เกิดปัญหาต้องยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มากแม้จะไม่ถูกใจก็ตามหากจัดการประพฤติปฏิบัติของผู้คนในสังคมไทยโดยแยกเป็นเพศบรรพชิต และฆราวาสแล้วก็ได้สาราณียธรรม ๖ ประการใน ๒ ลักษณะดังนี้ ๑) สาราณียธรรม ๖ ประการสำหรับบรรพชิต ได้แก่ ๑) เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๒) เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓) เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๔) แบ่งปันลาภทั้งหลายที่ประกอบด้วยธรรมได้มาโดยธรรมแม้โดยที่สุตบิณฑบาตย่อมบริโภคร่วมกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีล ๕) เป็นผู้ที่มีศีลไม่ขาดไม่ทะเลาะไม่ด่าไม่พร้อยเป็นไทยอันวิญญูชนสรรเสริญเป็นไปพร้อมเพื่อสมาธิเสมอเหมือนกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๖) มีทิฐิอันเป็นอริยะเป็นเครื่องนำออกนำไปเพื่อความสันทุกขโดยชอบแก่ผู้กระทำตามเสมอเหมือนกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๔.๓ การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของประชาชน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

๑.การใช้หลักสาราณียธรรมพัฒนาความคิดส่งเสริมความสามัคคี เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีในชุมชน โดยเฉพาะการนำหลักสาราณียธรรมมาปฏิบัติและนั้น จะเกิดการพัฒนาที่ควบคู่ของหลักไตรสิกขา คือ ศีล เพราะสามารถสำรวมกาย วาจา ให้เกิดความเรียบร้อยทั้งทางร่างกาย และสำรวมวาจา สมาธิ คือ เป็นการตั้งมั่นในการนำหลักสาราณียธรรมมาปฏิบัติด้วยตั้ง แน่วแน่มุ่งผลถึงประชาชนมีจิตใจที่มั่นคง ไม่หวั่นไหว โดยไม่มีจิตใจไปสู่ความแตกแยกสามัคคี และปัญญา คือ การมีความรอบรู้ของประชาชน สามารถแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในชุมชนและสังคม อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

๒.การใช้หลักสาราณียธรรมด้านบุคลิกลักษณะส่วนบุคคล เริ่มต้นต้องมีเมตตาต่อกัน คือ ต้องไม่มีความอาฆาตพยาบาทหรือโกรธเคืองกันเป็นฐานเท่ากับเป็นการสลายความเห็นแก่ตัวเป็นเบื้องต้นจากนั้น

จะต้องปรับจิตใจรู้จักการให้หรือการแบ่งปันและปรับพฤติกรรมรวมทั้งความคิดเห็นผุดออกจากกันและกัน และยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ที่ร่วมกันในที่สุดสังคมก็จะเป็นปึกแผ่นความขัดแย้งกันความเข้าใจผิดกันก็จะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป

ค. การใช้หลักสราณียธรรมด้านการรับผิดชอบต่อกบครว เป็นการยึดปฏิบัติตั้งอยู่ในหลัก สราณียธรรม มีความรับผิดชอบต่อน้าที่ และบทบาทในกบครว มีความสัมพันธ์อันดี และอบอุน ไม่ ประมาททำการโดยใช้ปัญญา สุภาพ รับฟังผู้อื่นใฝหาความรู้ครองตนเป็นพลเมืองดีเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ สงเคราะห์ บำรุงศาสนา กระบวนการสร้างกบครวดีมีคุณธรรม โดยหัวหน้ากบครวเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมให้คนในกบครวเจริญอกงามด้วยคุณธรรม ประกอบสัมมาอาชีพ สร้างความสัมพันธ์อันดีภายใน กบครว

๓. การใช้หลักสราณียธรรมด้านปัญหาสังคมโดยรวม เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนดีมี คุณธรรม คือ คนในชุมชนเป็นสมาชิกที่ดีมีศีลธรรม มีผู้นำ/ผู้ปกครองที่ดีชุมชนพึ่งตนเองได้ร่วมกันแก้ไข ปัญหาเมืองครเครื่องข่ายที่เข้มแข็ง กระบวนการสร้างชุมชนดี มีคุณธรรม โดยสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสร้าง กระบวนการเรียนรู้ และสร้างองค์การเครื่องข่ายที่เข้มแข็งเอกสารของต่างประเทศพบว่า ชุมชนดีมีคุณธรรม มี ลักษณะสำคัญ คือ มีความสอดคล้องทางด้านความเชื่อ ค่านิยมทางศีลธรรม มีคุณค่าและเป้าหมาย มี ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงประชาชนเข้าด้วยกัน มีความปลอดภัย มีระบบเตือนภัย และป้องกันภัยพิบัติ ธรรมชาติประชาชนมีงานทำมีรายได้ สามารถติดต่อสื่อสาร มีสินค้า และการบริการที่จำเป็น และราคา ยุติธรรม มีสถานที่สาธารณะสำหรับประชาชน สร้างโอกาสให้คนเจริญก้าวหน้า

๔. กระบวนการใช้หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี สำหรับการเสริมสร้างความ สามัคคี ความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคงและความ เจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง สังคมที่เราอยู่ในปัจจุบันนี้คงจะมีความสุข และน่าอยู่มากกว่านี้ ยิ่งนัก ถ้าหากว่าคนไทยทุกคนเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างซึ่ง กันและกัน ช่วยเหลือกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้อภัยกันอยู่ตลอดเวลา ขอให้ทุกท่านมา ร่วมมือกันพัฒนาสังคมของพวกเราให้มีความอบอุ่นและน่าอยู่กันเถิดโดยการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำ หนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในสังคมแล้วพวกเราจะได้พบกับสันติภาพและความอบอุ่นที่แต่ละคนต่างก็ปรารถนาและใฝ่ฝันหากันอยู่ตลอดมา

๕. ผลลัพธ์การใช้หลักสราณียธรรม ส่งผลด้านหลักการประสานบุคคลประสานเครื่องข่ายหรือ ชุมชน หลักสราณียธรรมเป็นพื้นฐานสร้างความสามัคคี ประสานสัมพันธ์ไมตรี เป็นธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความ ระลึกถึงกัน เป็นการกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา การให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อ ผู้อื่น ไม่รังแกทำร้ายผู้อื่น การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พูดมีเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้อื่น เดีือดร้อน ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการคิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่ คิดมุ่งร้ายพยาบาท หากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม การรู้จักแบ่ง สิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน และชุมชน อื่นมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดความ สงบ

๖. รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติตามหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี ผู้วิจัยได้จัดเป็นโครงร่างในการพัฒนาหลักสราณียธรรม โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ แผนงานนโยบายการพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงานเป็นการกำหนดแผนงานโดยมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ ๒ การประยุกต์หลักสราณียธรรมกับการปฏิบัติทั้ง ๖ หลัก คือ ๑) เมตตากรรม ๒) เมตตาจักรม ๓) เมตตาโนกรรม ๔) สาธารณโกคิ ๕) สีสสามัญญตาและ ๖) ทิฏฐิสามัญญตา และขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสราณียธรรมรูปแบบแนวทางการพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสราณียธรรมคือเมื่อผ่านขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนที่ ๒ แล้วจะสามารถพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติได้ในท้ายที่สุด

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะเชิงการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักสราณียธรรมพบว่า ยังมีการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่บ้างแต่ค่อนข้างน้อย บางครั้งการแสดงความรักซึ่งกันและกัน มีเฉพาะภายในที่ทำงานเท่านั้น บางคนขาดวินัยในการปฏิบัติงาน เมื่อผู้อื่นมีความเดือดร้อนมีความร่วมมือในการช่วยเหลือยังน้อยอยู่ เมื่อการทำความผิดมักจะมีการดูว่ากล่าวมากกว่าการแนะนำการว่ากล่าวตักเตือนในบางครั้งใช้วาจารุนแรงเกินไปบางครั้งผู้บังคับบัญชาใช้อารมณ์ในการว่ากล่าวตักเตือน ยังมีการมองผู้อื่นในแง่ลบอยู่บ้างบางคนยังคิดหลักเลียงงานที่กระทำร่วมกัน บางครั้งการแบ่งปันสิ่งของยอมไม่ทั่วถึงทุกคน บางครั้งมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้น และขาดความเสียสละ บางคนมีการทำผิดศีลธรรมอยู่บ้าง พฤติกรรมของบางคนยังไม่ถูกต้องตามระเบียบวินัย บางครั้งผู้บังคับบัญชาปฏิบัติไม่เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การประชุมบางครั้งไม่สามารถตกลงกันได้จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้องการได้ และบางคนไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการร่วมกิจกรรม ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักสราณียธรรมพบว่า ควรสร้างจิตสำนึกโดยให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันควรส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ควรอบรมวินัยแก่ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอควรสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้ที่มีความเดือดร้อน ควรแนะนำผู้กระทำความผิดให้มีการปรับปรุงในสิ่งที่ถูกต้องมากกว่าการว่ากล่าวตักเตือน ควรใช้วาจาในการแนะนำที่สุภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานควรว่ากล่าวตักเตือนด้วยความเมตตาเมื่อเหตุผลการส่งเสริมการมองโลกในแง่บวกอยู่เสมอควรสร้างจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน และถือว่าเป็นผลงานของทุกคนควรแบ่งปันสิ่งของที่ได้มาให้ครบทุกคนหรือพิจารณาความจำเป็นของแต่ละบุคคลควรสร้างจิตสำนึกในการแบ่งปัน และรู้จักการเสียสละให้แก่ผู้อื่น สนับสนุนในคุณค่าของคนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ควรมีการอบรมเพื่อสร้างศีลธรรมอันดีอยู่เสมอ ควรส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบวินัยอยู่เสมอ ควรเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันควรรับฟังการแสดงความคิดเห็นของทุกคน และควรฝึกสติสัมปชัญญะแก่ทุก ๆ คน

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจที่จะทำวิจัยในประเด็นที่ต่อเนื่องจากงานวิจัยนี้ควรวิจัยในหัวข้อต่อไปนี้

- ๑) การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

๒) ผลของกิจกรรมเชิงพุทธที่เน้นธรรมะเรื่องหลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความ
สามัคคีของคนในชุมชนในเขตอำเภออื่นๆ

๓) ควรทำการศึกษาพระพุทธรูปศาสนากับการแก้ปัญหาการแตกความสามัคคีในสังคม

บรรณานุกรม

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

ทัศนีย์ ทองสว่าง. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗

มานพ ถนอมศรี. คนไทยสมัยก่อน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: เลิฟและลิฟ เพรส จำกัด, ๒๕๔๐.

แสง อุดมศรี. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ถวิล ธาราโกชน. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮ้า, ๒๕๕๕.

แหล่งที่มา. ออนไลน์, ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งสุขาภิบาลจะเข้หิน อำเภอศรีบุรี
จังหวัดนครราชสีมา" <https://th.wikipedia.org/wiki/> เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน
๒๕๖๐.